

An analysis of general high school teachers' attitudes towards teaching profession

Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi¹

Hülya Pehlivan²

Abstract

This study aims at analysing the attitudes displayed by teachers working in general high schools in terms of several variables. The research was conducted with teachers teaching in the general high schools located in the central districts of Ankara, and a total of 434 teachers were reached for our purposes. The 35- item Scale of Attitudes towards Teaching Profession, which was developed by Çetin (2006), having three sub-scales was used in data collection. The alpha reliability for the scale used in data collection was found to be 0.94. For analyses, the t test was used in the comparison of groups of two whereas one-directional variance analysis in addition to the Scheffe test was used in the comparison of groups of more than two. According to the results, such factors as gender, the order of preferences, the reason for preferring, whether or not participating in cultural activities, considering quitting the job, and the availability of another teacher in the family were influential in attitudes towards teaching profession; while the number of years of teaching, the field of teaching and marital status were of no effect on the attitudes.

Keywords: Teachers; attitudes; attitudes towards the profession; attitudes towards teaching profession.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu çalışmanın amacı, genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma Ankara merkez ilçelerde genel liselerde görev yapan öğretmenler üzerinde uygulanmış ve toplam 434 öğretmene ulaşılmıştır. Veri toplamak amacıyla Çetin (2006) tarafından geliştirilmiş 35 maddeden ve üç alt ölçekten oluşan öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla kullanılan tutum ölçeğinin alfa güvenilirliği 0.94 olarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde ikili grupların karşılaştırılmasında t testi, ikiden fazla karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, cinsiyet, tercih sırası, tercih sebebi, kültürel etkinliklere katılabilme durumu, meslekten ayrılmayı düşünme durumu ve ailede öğretmen olma durumu öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu etkilerken, hizmet yılı, öğretim alanı ve medeni durumun öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu etkilememektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen; tutum; mesleğe yönelik tutum; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum.

¹ Bu çalışma, yazar tarafından, 21-14 Nisan 2016 tarihinde Antalyada düzenlenen "25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²Uzman Dr., Hacettepe University, Faculty of Education, Education Sciences Department, hulyapeh@hacettepe.edu.tr

Giriş

Bireyin yaşamını değiştiren en önemli olgulardan birisi, tercih ettiği meslektir. Kuzgun (1982)'a göre meslek, bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan düzenli ve kurallı faaliyetler bütünüdür. Meslek, en geniş tanımıyla “toplumdaki sosyal, ekonomik ve teknolojik yapının gerektirdiği bir iş bölümü sonucu ortaya çıkan, bireyin ilgi ve kabiliyetleri ile sosyal ve ekonomik bir yaşamda sorumluluk yüklenmesi talebi sonucu ortaya çıkmış olan bir yaşamsal etkinlik olgusudur” (Budak, 2003; Yılmaz, 2002; Tutkun ve Koç, 2008). Bir uğraşın meslek olarak kabul edilmesi için belli ölçütlerin olması gerekmektedir. Örneğin, Pratte Rury (1991), ödeme, sosyal statü, özerklik ya da yetkisel güç ve hizmet kriterlerini geleneksel meslek anlayışını şekillendiren ölçütler olarak sıralarken, Burbules ve Densmore (1991) ise, tıp ve hukuk gibi meslek olma özelliği kabul görmüş mesleklerin özelliklerine odaklanarak meslek olma ölçütlerini, mesleki özerklik, açıkça tanımlanmış, oldukça ileri düzeyde, uzmanlaşmış, kuramsal bir bilgi temeli; mesleğe giriş eğitimi ve belgeleri üzerinde kontrol; özellikle mesleki etik ile ilgili olarak politika belirleme ve yönetme yetkisi; kamu hizmetine adanmışlık olarak belirtmektedirler (Şahin 2011).

Öğretmenlik mesleği profesyonel bir meslek statüsündedir (Erden, 1998) ve eğitim sektörüyle ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren uğraşı alanıdır (Erdem ve Anılan 2008). Diğer bir tanıma göre ise, öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir ve doğası gereği sürekli gelişme halindedir (Yozgat, 1996). Öğretmenlik sayesinde kişi hem kendi geleceğini hem de geleceği şekillendirecek olan genç neslin geleceğini aydınlatmaktadır (Yozgat, 1996). Bu düşünceden hareketle, öğretmenlik mesleği, yetişmekte olan nesli, ailesi, çevresi, milleti, devleti ve vatani için daima yararlı, yapıcı, yaratıcı, iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirme sanatı (Tekışık, 1986; Gerek, 2006:7) olarak ele alınabilir. Ayrıca, Öğretmen kalkınmanın dinamik unsuru olmanın yanında sosyal bütünlüğün ve Milli Eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı kişidir (Yozgat, 1996). Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir (Akt, Dereli ve Acat, 2010). Bu nedenle, Eğitimin kalitesinin yükselmesinde, insanların ve toplumun geliştirilmesinde öğretmen en önemli unsurdur denilebilir.

Öğretmenler insan faktörü üzerinde çalışır ve öğrencileri güdülemek, sınıf etkinliklerini planlamak, öğrencilere bilgi vermek, öğrencileri disipline sokmak, öğrencilere danışmanlık yapmak gibi görevleri (Demirel, 1994: 109-110) vardır. Öğretmenler bu görevlerini içinde bulunduğu eğitim sisteminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdürler (Türk, 1999). Avrupa topluluğu da eğitimin kalitesini ve standartlarını yükseltmek için öğretmenlere yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu standartlar, öğretmeni okulda sadece ders veren değil, okul dışındaki sosyal ve ekonomik çevreyle ilişki kuran, rehberlik ve düzenleyicilik yaparak, gençleri okuldan çalışma hayatına, dış dünyaya hazırlamada aktif rol alan kişi olarak tanımlamaktadır (Türk, 1999; Gerek, 2006:8). Öğretmenlerin belirtilen bu görevleri yerine getirebilmek için öğretmenlik mesleğinde alan bilgisi ve meslek bilgisine sahip olmanın yanında özveride bulunmak, hoşgörülü olmak, sürekli kendini yenilemek, işini ve mesleğini severek yapmak çok önemlidir. Ayrıca, bu anlayış kapsamında, öğretmenlerin daha olgun, sabırlı, insan ilişkileri güçlü ve toplumda daha duyarlı tutum ve davranışlara sahip olması beklenmektedir (Baysal, 1995).

Öğretmenler, bir toplumun ve geleceğin gerçek mimarlarıdır ve toplumun ve geleceğin mimarı olarak öğretmenlerin özel bir hizmet öncesi eğitimiyle yetişmiş, sürekli kendini yenileyen, entelektüel niteliklere sahip, mesleğini seven, tarafsız, çağdaş, önyargılardan arınmış, anlayışlı, açık fikirli, olayları çok yönlü olarak değerlendirebilen, yardımsever, dürüst, sabırlı, güven verici, sorumluluk duygusuna sahip, güler yüzlü, eleştiriye açık, hoşgörülü, adaletli, dengeli, sevecen ve güven verici, öğrencilerin bireysel farklılıklarını bilen, sınıfta tatlı sert olan, öğrencilerine kesinlikle dayak atmayan ve notla tehdit etmeyen, zamanı iyi kullanan, öğrenciyi objektif olarak

değerlendirebilen, her türlü düşünceye açık, ancak kendi düşünce ve fikirlerini öğrencilerine zorla empoze etmeyen nitelikte kişiler olması gerekmektedir (Gerek, 2006). Bunun dışında, öğretmenler yeni nesillerin verimli, yapıcı ve yaratıcı niteliklere sahip birer devlet adamı, ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının bilincine varmış birer vatandaş, ülkesine bağlı, bilgili, becerikli, ülkenin kalkınması ve ulusun refah ve mutluluğa ulaşmasında ve onlara yükselen değerleri kazandırmada ilk sırada yer almaktadırlar (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997; Gerek, 2006).

Öğretmenlik mesleğinde başarı gösterebilmek için yalnızca bilişsel alanda gelişim yeterli olmamakta, bu mesleği sevgi ve istekli yapmak da büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin mesleğine sevgi duymaları ve büyük bir coşkuyla görev yapmaları için hizmet öncesi eğitim programlarında ve hizmet içi destekleyici etkinliklerde duyuşsal özelliklerin kazandırılması amaçlanmalıdır. Öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması gereken en önemli özellik ise tutumlardır. Tutum, en genel tanımı ile kişinin belli bir insana, gruba, nesneye, olaya vb. yönelik olumlu ya da olumsuz bir şekilde düşünmesine, hissetmesine veya davranmasına yol açan oldukça istikrarlı, yargısal eğilimidir (Eraslan ve Çakıcı, 2011). Sherif, tutumun özelliklerini açıklarken tutumun, doğuştan kazanılmayıp sonradan oluştuğundan, geçici olmayıp belli bir süre devam ettiğinden, insanın nesnelere ve çevresini algılamasına, yargılamasına ve kullanılmasına düzenlilik getirdiğinden ve insan-nesne ilişkilerinde yanlılık kazandırdığından bahsetmiştir (Tavşancıl, 2005). Çeliköz ve Çetin (2004) öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirdikleri takdirde, öğretmen olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getireceklerini, araştırmacı ve yaratıcı düşünceyi geliştirecekleri, öğrencileri daha kolay motive edecekleri ve sözel ve sözel olmayan mesajlarını uyum içinde öğrencilere aktaracaklarını, zamanlarını etkili kullanacaklarını ve yeniliklere açık olacaklarını ifade etmişlerdir (Çeliköz ve Çetin, 2004; Güneylü ve Aslan, 2009).

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum belirleme çalışmalarında daha çok öğretmen adayları üzerinde çalışılmış ve bu çalışmalarda (Bulut, 2009; Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Kaya ve Büyükkasap, 2005; Oral, 2004; Terzi ve Tezci, 2007 ve Yüksel, 2004) öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiştir. Ancak bizzat uygulamanın içinde yer alan öğretmenler öğretmenlik mesleğine yönelik tutum çalışmalarının kapsamına alınmamıştır. Tutumların değişebilen (olumlu ya da olumsuz yönde) bir duyuşsal özellik olduğu gerçeğinden hareketle bu çalışmada bizzat uygulamanın içinde yer alan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde çalışılmış ve şu sorulara yanıt aranmıştır. 1) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Cinsiyete Göre Değişmekte midir? 2) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Hizmet Yılına Göre Değişmekte midir?, 3) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Öğretim Alanına Göre Değişmekte midir?, 4) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Tercih Sıralamasına Göre Değişmekte midir? 5) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Tercih Şekline Göre Değişmekte midir? 6) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Kültürel Etkinliklere Katılabilme Durumuna Göre Değişmekte midir? 7) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Meslekten Ayrılmayı Düşünme Değişkenine Göre Değişmekte midir? 8) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Ailesinde Öğretmen Olma Değişkenine Göre Değişmekte midir? ve 9) Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tutumları Medeni Durum Değişkenine Göre değişmekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1994).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara Merkez İlçelerde (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yeni mahalle) bulunan genel liselerde görev yapmakta olan 265'i kadın, 169'u erkek olmak üzere toplam 434 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken merkez ilçelerde bulunan okul sayısı ve öğretmen yoğunluğu dikkate alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Çetin (2006) tarafından geliştirilmiş olan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 20'si olumlu, 15'i olumsuz olmak üzere toplam 35 maddeden oluşan likert tipi bir ölçme aracıdır ve sevgi (22 madde), değer (8 madde) ve uyum (5 madde) olmak üzere üç alt faktörden oluşmaktadır. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 35, en yüksek puan 175, kararsızlık durumunda ise 105'tir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmış ve üç faktör için de .48 ile .80 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğe ilişkin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri 0.95 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği (Cronbach Alpha) iç tutarlılık katsayısı ile hesaplanmış ve "Sevgi" alt boyutu için iç tutarlılık katsayısının 0.95, "Değer" alt boyutu için iç tutarlılık katsayısının 0.81, "Uyum" alt boyutu için iç tutarlılık katsayısının 0.76 olduğu görülmüştür. Ölçeğin tümü için elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise 0.95 olarak belirlenmiştir (Çetin, 2006). Bu çalışmada yapılan güvenilirlik hesaplama çalışması sonucunda "Sevgi" alt boyutu için iç tutarlılık katsayısının 0.93, "Değer" alt boyutu için iç tutarlılık katsayısının 0.81, "Uyum" alt boyutu için iç tutarlılık katsayısının 0.73 olduğu görülmüştür. Ölçeğin tümü için elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise 0.94 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri 0.94 olarak hesaplanmıştır. Gerek bu çalışmada gerek diğer çalışmalarda gerçekleştirilen geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgulardan yola çıkarak ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu ve araştırma amaçlı kullanmaya uygun olduğu söylenebilir (Çetin, 2006; Akıllı ve Seven, 2010; Korkmaz ve Usta, 2010; Girgin, Özyılmaz-Akamca, Ellez ve Oğuz, 2010).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS. 15 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizde ikili grupların karşılaştırılmasında bağımsız t testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Farklılığı test etmek için Scheffe testi yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. "Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri"

Tutum	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P																																
Sevgi	Kadın	265	3.70	0.67	1.937	432	0.053																																
	Erkek	169	3.56	0.73				Değer	Kadın	265	4.52	0.43	3.808	432	0.000*	Erkek	169	4.34	0.53	Uyum	Kadın	265	3.78	0.73	2.691	432	0.007*	Erkek	169	3.58	0.78	Genel Tutum	Kadın	265	3.90	0.55	2.716	432	0.007*
Değer	Kadın	265	4.52	0.43	3.808	432	0.000*																																
	Erkek	169	4.34	0.53				Uyum	Kadın	265	3.78	0.73	2.691	432	0.007*	Erkek	169	3.58	0.78	Genel Tutum	Kadın	265	3.90	0.55	2.716	432	0.007*	Erkek	169	3.74	0.61								
Uyum	Kadın	265	3.78	0.73	2.691	432	0.007*																																
	Erkek	169	3.58	0.78				Genel Tutum	Kadın	265	3.90	0.55	2.716	432	0.007*	Erkek	169	3.74	0.61																				
Genel Tutum	Kadın	265	3.90	0.55	2.716	432	0.007*																																
	Erkek	169	3.74	0.61																																			

*p<0.05

Tablo 1'de Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin cinsiyete göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ile t değerleri verilmiştir. Tablo 1'e göre sevgi boyutunda kadın ve erkekler öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, değer, uyum ve ölçeğin bütününe ilişkin puanlarda kadın öğretmenler lehine anlamlı

bir fark bulunmaktadır. Bu tabloya göre kadın öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir tutum içinde oldukları söylenebilir.

Tablo 2. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Hizmet Yılına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ile Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları”

Tutum	Hizmet Yılı	N	\bar{x}	Ss	F	P
Sevgi	1-5 yıl	42	3,68	0,71	0,905	0,461
	6-11 yıl	40	3,64	0,63		
	12-17 yıl	121	3,55	0,77		
	18-23 yıl	133	3,70	0,63		
	24 yıl ve +	98	3,69	0,70		
Değer	1-5 yıl	42	4,55	0,41	1,105	0,354
	6-11 yıl	40	4,48	0,46		
	12-17 yıl	121	4,38	0,52		
	18-23 yıl	133	4,47	0,47		
	24 yıl ve +	98	4,44	0,46		
Uyum	1-5 yıl	42	3,78	0,64	1,128	0,343
	6-11 yıl	40	3,72	0,82		
	12-17 yıl	121	3,60	0,80		
	18-23 yıl	133	3,78	0,73		
	24 yıl ve +	98	3,67	0,75		
Genel Tutum	1-5 yıl	42	3,89	0,56	1,122	0,346
	6-11 yıl	40	3,84	0,55		
	12-17 yıl	121	3,74	0,64		
	18-23 yıl	133	3,89	0,53		
	24 yıl ve +	98	3,86	0,58		

Tablo 2’de Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin hizmet yılı değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ile bu puanlara ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Tablo 2’ ye göre hizmet yılı değişkeni sevgi, değer, uyum ve ölçeğin geneline ilişkin tutum puanları bakımından ayırt edici bir değişken değildir. Diğer bir ifadeyle, öğretmenin hizmet yılı öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde etkili görülmemektedir.

Tablo 3. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretim Alanına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ile Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları”

Tutum	Öğretim Alanı	N	\bar{x}	Ss	F	P
Sevgi	Sosyal bilimler	118	3,63	0,66	0,245	0,865
	Fen bilimleri	158	3,63	0,70		
	Türkçe/Yabancı dil	119	3,66	0,73		
	Meslek ve kültür Dersleri	39	3,73	0,65		
Değer	Sosyal bilimler	118	4,44	0,47	0,730	0,534
	Fen bilimleri	158	4,42	0,46		
	Türkçe/Yabancı dil	119	4,50	0,51		
	Meslek ve kültür Dersleri	39	4,45	0,44		
Uyum	Sosyal bilimler	118	3,70	0,74	0,066	0,978
	Fen bilimleri	158	3,72	0,71		
	Türkçe/Yabancı dil	119	3,69	0,83		
	Meslek ve kültür Dersleri	39	3,66	0,77		

Genel Tutum	Sosyal bilimler	118	3,82	0,55	0,178	0,911
	Fen bilimleri	158	3,82	0,57		
	Türkçe/Yabancı dil	119	3,85	0,63		
	Meslek ve kültür Dersleri	39	3,88	0,53		

Tablo 3’de Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretim alanı değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ile bu puanlara ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir. Tablo 3’ ye göre öğretim alanı değişkeni sevgi, değer, uyum ve ölçeğin geneline ilişkin tutum puanları bakımından ayırt edici bir değişken değildir. Diğer bir ifadeyle, öğretmenin öğretim alanı öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde etkili görülmemektedir.

Tablo 4. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Tercih Sıralamasına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ile Tek Yönlü Varyans Analizi ve Scheffe Testi Sonuçları”

Tutum	Tercih sırası	N	\bar{x}	Ss	F	P	Anlamli fark
Sevgi	1-5 arası	242	3.82	0.63	16.120	0.000*	* 1-5 ile 6-11
	6-11 arası	109	3.54	0.69			*1-5 ile 12-17
	12-17 arası	49	3.37	0.68			*1-5-ile 18-24
	18-24 arası	34	3.14	0.75			*6-11-18-24
Değer	1-5 arası	242	4.56	0.41	11.873	0.000*	*1-5 ile 6-11
	6-11 arası	109	4.38	0.48			*1-5 ile 12-17
	12-17 arası	49	4.25	0.61			*1-5 ile 18-24
	18-24 arası	34	4.18	0.48			*6-11 ile 18-24
Uyum	1-5 arası	242	3.81	0.66	8.838	0.000*	*1-5 ile 12-17
	6-11 arası	109	3.74	0.80			*1-5 ile 18-24
	12-17 arası	49	3.41	0.83			*6-11 ile 12-17
	18-24 arası	34	3.24	0.89			*6-11 ile 18-24
Genel Tutum	1-5 arası	242	3.99	0.51	17.977	0.000*	*1-5 ile 6-11
	6-11 arası	109	3.76	0.59			*1-5 ile 12-17
	12-17 arası	49	3.57	0.60			*1-5 ile 18-24
	18-24 arası	34	3.39	0.57			*6-11 ile 18-24

*p<0.05

Tablo 4’te genel liselerde görev yapan öğretmenlerin tercih sıralamasına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ile tek yönlü varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo 4’e göre, öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlara girmek için yapmış oldukları tercih sıralamaları öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkilemektedir. Tabloya göre sevgi, değer, uyum alt boyutları ile ölçeğin tümüne ilişkin puanlar öğretmen yetiştiren kurumları ilk sıralarda tercih edenler ile orta ve son sıralarda tercih edenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu tabloya dayalı olarak, öğretmenlerin mesleği tercih ederken yapmış oldukları sıralamanın öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 5. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Tercih Şekline Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ile Tek Yönlü Varyans Analizi ve Scheffe Testi Sonuçları”

Tutum	Tercih Şekli	N	\bar{x}	Ss	F	P	Anlamlı Fark
Sevgi	Kendi İsteği	309	3.82	0.61	43.070	0.000*	*Kendi isteği ile başkalarının isteği
	Başkalarının İsteği	21	3.32	0.67			
	Zorunlu Nedenler	104	3.18	0.69			
Değer	Kendi isteği	309	4.51	0.45	9.538	0.000*	*Kendi isteği ile zorunlu nedenler
	Başkalarının İsteği	21	4.34	0.45			
	Zorunlu Nedenler	104	4.29	0.52			
Uyum	Kendi İsteği	309	3.81	0.72	12.502	0.000*	*Kendi isteği ile zorunlu nedenler
	Başkalarının İsteği	21	3.56	0.86			
	Zorunlu Nedenler	104	3.40	0.76			
Genel Tutum	Kendi İsteği	309	3.98	0.52	38.809	0.000*	*Kendi isteği ile Başkalarının isteği
	Başkalarının İsteği	21	3.59	0.58			
	Zorunlu Nedenler	104	3.46	0.57			

*p<0.05

Tablo 5. Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin tercih şekline göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ile tek yönlü varyans analizi sonuçları ve Scheffe testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 5’te yer alan sonuçlar hem sevgi, değer ve uyum alt boyutlarında hem de ölçeğin genelinde “mesleği kendi isteği ile seçenler” in “başkalarının isteğiyle” veya “zorunlu nedenlerden dolayı” tercih edenlerden daha olumlu bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuca dayalı olarak mesleğe kendi isteğiyle yönelen öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının mesleğe başkalarının yönlendirmesiyle ya da zorunlu nedenlerle yönelenlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 6. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Kültürel Etkinliklere Katılabilme Durumuna Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ile t Değerleri”

Tutum	Kültürel Etkinlik	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	P
Sevgi	Evet	216	3,80	0,71	4,596	432	0,000*
	Hayır	218	3,50	0,64			
Değer	Evet	216	4,50	0,44	2,474	423	0,014*
	Hayır	218	4,39	0,51			
Uyum	Evet	216	3,83	0,75	3,760	432	0,000*
	Hayır	218	3,57	0,74			
Genel Tutum	Evet	216	3,96	0,59	4,656	432	0,000*
	Hayır	218	3,71	0,54			

*p<0.05

Tablo 6’da genel liselerde görev yapan öğretmenlerin kültürel etkinliklere katılabilme durumuna göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ile t değerleri yer almaktadır. Tabloda yer alan sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğretmenlerin kültürel etkinliklere katılabilmesi hem sevgi, değer ve uyum boyutlarında hem de ölçeğin tamamında kültürel etkinliklere katılabilenler lehine olumlu bir fark yaratmaktadır. Diğer bir deyişle, kültürel etkinliklere katılabilir olmak mesleğe yönelik tutumlar üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır.

Tablo 7. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Meslekten Ayrılmayı Düşünme Değişkenine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ve t Değerleri”

Tutum	Meslekten Ayrılma	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	P
Sevgi	Evet	151	3.17	0.60	-12.127	432	0,000*
	Hayır	283	3.90	0.60			
Değer	Evet	151	4.33	0.52	-3.635	432	0,000*
	Hayır	283	4.51	0.44			
Uyum	Evet	151	3.29	0.71	-8.977	432	0,000*
	Hayır	283	3.92	0.69			
Genel Tutum	Evet	151	3.45	0.49	-11.645	432	0,000*
	Hayır	283	4.04	0.51			

*p<0.05

Tablo 7’de genel liselerde görev yapan öğretmenlerin meslekten ayrılmayı düşünme değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ve t değerleri yer almaktadır. Tabloda yer alan verilere göre, meslekten ayrılmayı düşünme değişkeni öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile doğrudan ilişkili bir değişkendir ve sadece sevgi, değer ve uyum değişkenlerinin değil, aynı zamanda mesleğe ilişkin genel tutumunda da fark yaratan bir değişkendir. Fark öğretmenlik mesleğinden ayrılmayı düşünmeyenler lehinedir. Özetle, öğretmenlik mesleğinden ayrılmayı düşünmeyen öğretmenlerin tutum puanlarının ayrılmayı düşünenlerden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 8. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Ailesinde Öğretmen Olma Değişkenine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ve t Değerleri”

Tutum	Ailenizde öğretmen var mı?	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	P
Sevgi	Evet	251	3,68	0,69	1,288	432	0,198
	Hayır	183	3,59	0,69			
Değer	Evet	251	4,49	0,45	2,118	432	0,035*
	Hayır	183	4,39	0,50			
Uyum	Evet	251	3,79	0,74	3,104	432	0,002*
	Hayır	183	3,57	0,76			
Genel Tutum	Evet	251	3,88	0,57	1,957	432	0,051
	Hayır	183	3,77	0,58			

*p<0.05

Tablo 8’de Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin ailesinde öğretmen olma değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ve t değerleri yer almaktadır. Tabloda yer alan verilere göre, ailede öğretmen bulunması sevgi alt ölçeği ve genel tutum bakımından fark yaratmazken, değer ve uyum alt boyutlarında ise ailede öğretmen bulunanlar lehine bir fark bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, ailede bir başka öğretmenin bulunması öğretmenliğe değer verme ve uyum boyutlarında etkili olmaktadır.

Tablo 9. “Genel Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalama ve Standart Sapmaları ve t Değerleri”

Tutum	Medeni durum	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	P																																
Sevgi	Evli	353	3,66	0,68	0,836	432	0,404																																
	Bekar	81	3,59	0,74				Değer	Evli	353	4,45	0,48	-0,116	432	0,908	Bekar	81	4,45	0,48	Uyum	Evli	353	3,72	0,76	1,406	432	0,161	Bekar	81	3,59	0,75	Genel Tutum	Evli	353	3,85	0,57	0,872	432	0,384
Değer	Evli	353	4,45	0,48	-0,116	432	0,908																																
	Bekar	81	4,45	0,48				Uyum	Evli	353	3,72	0,76	1,406	432	0,161	Bekar	81	3,59	0,75	Genel Tutum	Evli	353	3,85	0,57	0,872	432	0,384	Bekar	81	3,79	0,61								
Uyum	Evli	353	3,72	0,76	1,406	432	0,161																																
	Bekar	81	3,59	0,75				Genel Tutum	Evli	353	3,85	0,57	0,872	432	0,384	Bekar	81	3,79	0,61																				
Genel Tutum	Evli	353	3,85	0,57	0,872	432	0,384																																
	Bekar	81	3,79	0,61																																			

Tablo 9'da genel liselerde görev yapan öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalama ve standart sapmaları ve t değerleri yer almaktadır. Tabloda görüldüğü üzere, öğretmenlerin medeni durumu tüm alt boyutlarda ve genel tutumda etkili değildir. Öğretmenlerin medeni durumu tutum puanları üzerinde fark yaratan bir faktör değildir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler bazında incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Genel liselerde görev yapan 434 öğretmen üzerinde yürütülen araştırma sonuçlarına göre;

1) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre değişmektedir. Sevgi boyutunda kadın ve erkeklerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, değer, uyum ve ölçeğin bütününe ilişkin puanlarda kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu sonuç, Aşkar ve Erden (1987), Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007), Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009), Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009), Akkaya (2009), Yeşil (2010), Hussain et. al. (2011), Yıldırım (2012)' in araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır. Elde edilen sonuçtan, kadınların erkeklere göre öğretmenlik mesleğine daha olumlu baktıkları ve öğretmen olmaya ilişkin motivasyonlarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Kadınların yaşam biçiminin bu mesleğe daha uygun olması, öğretmenlik mesleğinin bir bayan mesleği olarak görülmesi, ikili öğretim yapan okullarda bayanların günün yarısını evde geçirmeleri, uzun yarıyıl ve yaz tatil olanaklarının bulunması, mesleğin çocuklarla sürekli ilgilenilmeyi gerektirmesinin bu anlamlı farklılığın oluşmasında etkili olduğu söylenebilir. Yine öğretmenlik mesleğinin sevgi, coşku, fedakârlık ve özveri gerektiren duygusal bir meslek olması ve bayanların bu anlamda ilgilerinin çekmesi bu anlamlı farklılığın oluşmasında diğer bir sebep olarak görülebilir (İlter ve Köksalan, 2011).

2) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hizmet yılına göre değişmemektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin hem sevgi, değer ve uyum alt boyutlarında hem de ölçeğin genelinde birbirine yakın ve olumlu düzeyde tutum puanı elde ettiklerini ortaya koymaktadır. Başlangıç düzeyindeki öğretmenlerin idealist bir yaklaşıma sahip olmaları, on yıl üzerindeki öğretmenlerin de hem konu alanında hem de öğrenciler üzerinde kazanmış olduğu deneyim öğretmenler arası farklılığı ortadan kaldırmış olabilir.

3) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğretim alanına göre değişmemektedir. Bu araştırmanın sonucu, Çeliköz ve Çetin (2004), Terzi ve Tezci (2007), Güleçen, Cüro ve Semerci (2008), Bulut (2009), Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010), Korkmaz ve Usta (2010), Camadan ve Duysak (2010) ve Er ve Öztekin (2011) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan ve bölüm değişkeninin öğretmenlik mesleğine olan tutum

üzerinde etkili olduğu sonucu ile tutarlı olmamakla birlikte, Tanrıöğen (1997), Tekerek ve Polat (2011) ve Kartal (2009) tarafından yapılan ve bölüm değişkeninin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde etkili olmadığı sonucu ile tutarlıdır. Bu sonuca öğrenciler bazında bakıldığında öğrenim alanı etkili iken, öğreticilik bakımından bakıldığında öğretim alanı etkili değildir. Bu durum, alanı ne olursa olsun, öğretmenlik aşamasında hem öğretmenliğe hem de öğretim alanına olan sevgi, saygı, hakimiyet gibi özelliklerin gelişmesiyle birlikte aradaki farklılıkların ortadan kalktığı ve öğretmenlerin benzer özellikler sergilemeye başladıkları sonucunu ortaya koymaktadır.

4) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları tercih sıralamasına göre değişmektedir. Öğretmenliği ilk beş tercih arasında ve 6-11 tercih sıralamasında tercih edenlerin orta sıralarda ve son sıralarda yer verenlerden daha olumlu bir sergiledikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç, Tanrıöğen (1997), Erdem ve Anılan (2000), Oral (2004), Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006), Derman, Özkan, Gödek -Altuk ve Mülazımoğlu (2008), Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009) tarafından yapılan araştırma bulguları ile tutarlıdır. Bahsedilen araştırmalar, mesleği tercih etme sırası geriledikçe tutum puanlarındaki düşüğüne dikkat çekmektedirler. İcra ettikleri mesleği ilk sıralarda tercih eden öğretmenlerin bu mesleği severek, isteyerek, bilinçli bir şekilde seçtikleri, orta ve son sıralarda tercih edenlerin ise daha çok açıkta kalmamak için, düzenli bir gelire sahip olmak için ve kendinin ve ailesinin geleceğini teminat altına almak için bu mesleğe yöneldikleri göz önünde bulundurulduğunda aradaki farkın sebebi anlaşılacaktır.

5) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları tercih nedenine göre değişmektedir. Mesleği kendi isteği ile tercih edenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu başkalarının isteği ve zorunlu nedenlerle tercih edenlere göre daha olumludur. Yapılan araştırmalar (Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Akyol ve Aslan, 2006; Özsoy, Özsoy ve Kuruyer, 2010; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Korkmaz ve Usta, 2010) kişilerin öğretmenliği tercih etme sebepleri arasında kendi isteği, ailede öğretmen olması, ailenin şartlandırması, sınavdan elde edilen puanın bu bölüme yetmesi, boşta kalmamak için, çocuklara ve insanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiği için, çocukları sevdiği için, kutsal bir meslek olduğuna inandığı için, bol tatili olduğu için ve zorunlu nedenler olduğunu ortaya koymaktadır. Bahsedilen araştırmalar, mesleğe kendi isteği ile girenlerin tutum puanları yüksek iken, zorunlu sebeplerle girmiş olanlar tutum puanı en düşük grubu oluşturduğunu da ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar öğretmenliğin bir gönül işi olduğunu ve mesleğin kapılarının bu mesleği severek isteyerek yapan kişilere açık olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

6) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları kültürel etkinliklere katılabilme durumuna göre değişmektedir. Öğretmenlerin kültürel etkinliklere katılabilmesi hem sevgi, değer ve uyum boyutlarında hem de ölçeğin tamamında katılabilenler lehine olumlu bir fark yaratmaktadır. Bilindiği üzere kültürel mirasın genç nesle aktarılma kararı okullara ve dolayısıyla öğretmenlere verilmiştir. Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ile sürekli değişen dünyaya ayak uydurmaları kültürel etkinliklere katılımı ile mümkündür ve kültürel etkinliklere katılım öğretmenlere duyuşsal tatmin de sağlamaktadır. Öğretmenlerin en çok katıldıkları kültürel etkinlikler, günlük gazeteleri okumak, popüler kitaplarını okumak, sinemeye gitme, tiyatroya gitme, konserlere katılmak, müze ziyaretlerinde bulunmak, kongre ya da konferansa katılmak ve yurt içi ve yurt dışı turistik gezilere katılmaktır. Yapılan bir çalışmada, kültürel etkinliklere katılan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının katılmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha olumlu olduğu bulunmuştur (Pehlivan, 2009). Bahsedilen araştırma sonucu ile bu araştırmanın sonucu birbirini destekler niteliktedir.

7) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları meslekten ayrılmayı düşünme durumuna göre değişmektedir. Elde edilen bulgular, hem sevgi, değer ve uyum boyutunda hem de ölçeğin genelinde mesleğinden ayrılmayı düşünmeyen öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Battal, Yurdakul ve Şahan (1998) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmen adaylarının % 31.5'i mesleğinden ayrılmayı düşünürken, % 68.5'i ise düşünmemektedir. Yine, Pehlivan ve Köseoğlu (2013) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenlerin %35'i mesleğinden ayrılmayı düşünürken, %65'i ayrılmayı düşünmemektedir. Bu

sonuçlar öğretmenleri yaklaşık üçte birinin meslekten ayrılmayı düşündüğünü ortaya koymaktadır. Şu anda sonuçlar çok vahim olmasa da, eğer öğretmenlik mesleğine ilişkin özendirici tedbirler alınmazsa, hem mesleğinden ayrılmak isteyen öğretmenlerin sayısının artma olasılığı hem de öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda düşme olasılığı yüksek görünmektedir.

8) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ailede öğretmen olup olmamasına göre değişmektedir. Ailede öğretmen bulunması sevgi alt ölçeği ve genel tutum bakımından fark yaratmazken, değer ve uyum alt boyutlarında ise ailede öğretmen bulunanlar lehine bir fark bulunmaktadır. Aslan ve Akyol (2006), Aksu (2007), Can (2010) ve Tanel, Kaya Şengören ve Tanel (2007) tarafından yapılan araştırmalarda ailede öğretmen bulunma değişkeni tutumda fark yaratmazken, Demirci ve Atav (1996), Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006), Aydın ve Sağlam (2012) tarafından yapılan araştırmalarda ailesinde öğretmen bulunan kişiler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen fark öğretmenliğe verilen değer ve uyum sağlama düzeyinde ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, ailesinde öğretmen bulunan bireyler ailesinde öğretmen olmayanlara göre mesleğe daha fazla değer vermekte ve koşullara uyum sağlamada daha etkili ve başarılı olmaktadır.

9) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları medeni durumlarına göre değişmemektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin medeni durumun öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları etkileyen bir unsur olmadığını ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle, öğretmenin medeni durumu ne olursa olsun mesleğine ilişkin tutumsal özelliği birbirine yakındır ve mesleğinden benzer şekilde etkilenmektedir.

Öneriler;

- 1) Buna göre, öğretmen adaylarının rastgele değil bilinçli olarak tercihlerini yapmaları sağlanmalı, 10. tercihten sonra öğretmenlik mesleğini seçenlerin tercihleri geçersiz sayılmalıdır
- 2) Öğretmenlik mesleğini seçecek olanların bu mesleğin özelliklerini bilerek, kavrayarak ve benimseyerek mesleğe talip olmaları gerekir.
- 3) Meslekten ayrılmanın önüne geçmek için öğretmenlik mesleğini severek ve isteyerek seçen kişilerin mesleğe alınmasının yolu açılmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için KPSS gibi bilişsel özellikleri ölçen testler yanında mesleğe yönelik ilgi ve tutum gibi duyuşsal özellikleri ölçen testler de kullanılmalıdır.
- 4) Mesleğin olumsuzlukları ile başa çıkabilmeyi ve bunlara meydan okumayı sağlayabilmek için öğretmen yetiştiren bölümlerin eğitim programları mesleğe yönelik kararlılık ve sevgi geliştirecek şekilde hazırlanmalı ve taviz vermeden uygulanmalıdır.
- 5) Korkmaz (2009)'ın da belirttiği gibi, günümüz ihtiyaçlarına cevap vermesi için öğretmenlik mesleği felsefi, bilimsel, teknolojik ve profesyonel boyutlarıyla ulusal ve evrensel düzeyde ele alınmalı ve bilim ve teknoloji çağına uygun olarak yeniden yapılandırılmalıdır.
- 6) Öğretmenlik mesleği sosyal, kültürel, idari ve akademik yönleriyle bağımsızlaştırılarak, cazip hale getirilerek, öğretmenlik mesleği ile ilgili yeterlilikler ve standartlar ulusal ve evrensel boyutlara ulaştırılarak, öğretmenlik mesleğinin niteliği artırılmalıdır (Akt: Korkmaz, 2009).
- 7) Çağdaş toplumun öğretmeni, sürekli öğrenmeyi bir ilke olarak benimseyen, çok yönlü, demokratik, sorunların üstesinden gelmeyi başaran, sorun çözme becerisine sahip, teknolojiyi kullanabilen, sınıfını aktif öğrenme ortamına dönüştürebilen ve toplum kalkınmasına katkıda bulunabilen bir meslek adamı olarak yetiştirilmelidir (Kuran, 2002; Atalay, 2005).

Kaynaklar

- Akıllı, M ve Seven, S. (2010). İlköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 61-73.
- Akkaya, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 35-42.
- Akpınar, E., Yıldız, E ve Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.

- Aslan, D ve Akyol, A.K. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 51-60.
- Aşkar, P ve Erden, M. (1987). "Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği" *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 12 (121), 8-11.
- Aydın, R ve SAĞLAM, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 257-294.
- Battal, N & Yurdakul, B ve Şahan, H.H. (1998). Farklı branşlardan mezun olan sınıf öğretmenlerinin mesleğe ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar (Balıkesir Örneği). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 19-34.
- Baysal, A (1995) Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekte tükenmişliğe etki eden faktörler. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Sosyal Bilimler. Enstitüsü.
- Bozdağın, A.E; Aydın, D ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 8(2), 83-97.
- Budak, S (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Büyükkaragöz, S ve ÇİVİ, C. (1997). *Genel öğretim metodları*, İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Camadan, F ve Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: Rize üniversitesi örneği. International Conference on New Trends in Education and Their Implications. 11-13 Kasım, 2010. Antalya-Turkey.
- Çeliköz, N ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi*. 32(162), 136-145.
- Çetin, Ş. (2006) Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlilik ve güvenirlik çalışması) *Gazî Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Demirel; Ö. (1994). Genel öğretim yöntemleri. Ankara: USEM Yayınları.
- Derele, E ve Acat, M.B. (2010). Okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24. 173-187.
- Derman, A., Özkan, E, Altuk, Y.G., ve Mülazımoğlu, İ.E. (2008). Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 2, 113-127.
- Durmuşoğlu, M. C; Yanık, C ve Akoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Er, K.O ve Öztekin, A. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumlarının incelenmesi. (Balıkesir Üniversitesi Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13(2), 179- 193.
- Eraslan, L ve Çakıcı, D (2011) Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Eğitim ve Bilim*, Sayı:159.
- Erdem, A.R ve Anılan, H (2008) PAÜ eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, özel sayı:7, 144-149.
- Erden, M (1998) Öğretmenlik mesleğine giriş. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gerek, R. (2006) Düziçi anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Girgin, G., Özyılmaz-Akamca, G., Ellez, A.M ve Oğuz, E (2010) Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, mesleki benlik saygıları ve mesleki yeterlik inançları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-14.
- Güleçen,S., Cüro, E ve Semerci, N. (2008) Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 139-157.
- Güneyli, A ve Aslan, C (2009). Evaluation of Turkish prospective teachers' attitudes towards teaching profession (Near East University Case). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*.1, 313 – 319.
- Hussain,S., Ali, R., Khan,MS., Qardeer MZ (2011). Attitude of secondary school teachers towards teaching profession. *Int. J. Acad. Res.*,3(1) 985-990.
- İlter, İ ve Köksalan, B (2011). Sınıf öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine olan tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 21, Sayı:1, 113-128.

- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler, Teknikler*. Ankara: 3 A Araştırma, Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kartal, S (2009) Tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 223-239.
- Kaya, A ve Büyükkasap, E. (2005) Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum Örneği. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Korkmaz, Ö ve Usta, E. (2010) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile algıladıkları etkileşim-izlenme kaygıları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3, 1-22.
- Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki rehberliğin bireyin yetenek ve ilgilerine uygun meslekleri tanımalarına etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Oral, B (2004) Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15, 88-98.
- Özsoy, S, Özsoy, G ve Kuruyer, H.G (2010) Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini neden tercih ediyor? Uluslar arası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II. 16-18 Mayıs 2010-Hacettepe Üniversitesi, Beytepe-ANKARA.
- Pehlivan, H (2009) Ortaöğretim kurumlarında görev yapan Öğretmenlerin Sahip Oldukları Bazı Duyuşsal Özelliklerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Yansımaları. *Uluslar arası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi*. Edirne/Türkiye.
- Pehlivan, H. & Köseoğlu, P. (2013). Do teachers think of quitting their job. *Global Journal of Business, Economics and Management*. 3(2), 25-30.
- Şahin, A.E (2011) *Meslek ve öğretmenlik*. Eğitim Bilimine Giriş. (Ed: Veysel Sönmez). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin Taşkın, Ç ve Hacıömeroğlu, G (2010). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları: nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. *İlköğretim Online*, 9(3), 922-933.
- Tanel, R; Kaya Şengören, S ve Tanel ,Z (2007) Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Tanıoğen, A (1997) Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55-58.
- Tavşancıl, E (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekerek, M ve Polat, S (2011) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. 5Th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat University, ELAZIĞ – TURKEY.
- Terzi, A.R ve Tezci, E (2007) Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı:52; 593-614.
- Tutkun, Ö. F. ve Koç, M. (2008). Mesleklere atfedilen yargılar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:41, Sayı: 1, 255-273.
- TÜRK, E (1999) *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Üstün, E; Erkan, S ve Akman, B (2004) Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,10, 129-136.
- Üstüner, M., Demirtaş, H ve Cömert, M (2009) The attitudes of prospective teachers towards the profession of teaching. (The case of Inonu University, Faculty of Education). *Education and Science*, 43, 140-155.
- Yeşil, H (2010) The relationship between candidate teachers’ communication skills and their attitudes towards teaching profession. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 9, 919 – 922.
- Yıldırım, E (2012) The investigation of the teacher candidates’ attitudes towards teaching profession according to their demographic variables (The sample of Maltepe University). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 46, 2352 – 2355.
- Yılmaz, B. (2002) *Öğretmenlik nasıl bir meslektir*. Eğitime Yeni Bakışlar (ED. Ali Murat Sünbül). Ankara: Mikro Yayınları.

Yozgat, F (1996) Farklı branşlardaki öğretmenlerin eğitim ortamına ilişkin rolleri üzerine bir araştırma. Sempozyum '96 Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler. Ankara: Mesleki ve Teknik Açıköğretim Matbaası.

Yüksel, S (2004) Tezsiz yüksek lisans pogramının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisi. Uludağ Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 17 (2), 355-379.

Extended English Abstract

Introduction

One of the facts that is capable of changing one's life is the job that one chooses. According to Kuzgun (1982), a job is the whole of regular and rule-based activities which a person does in order to earn his or her life, of which the rules are determined by the society and which is gained through a certain amount of education. Teaching is a professional job (Erden, 1998), and is a pursuit which has social, cultural, economic, scientific and technological dimensions related to the sector of education and which requires academic work and occupational formation based on the special field knowledge and on relevant skills (Erden and Anılan, 2008). Teachers are the real architects of a society and of the future, and as the architects of the society and of the future, they should be raised through a good pre-service training; and they should constantly update themselves, have intellectual qualities, love their job, be impartial, contemporary, free from prejudices, be understanding, be open-minded, be able to evaluate the happenings from multiple perspectives, be benevolent, honest, patient, reliable, have a sense of responsibility, be cheerful, be open to criticism, be tolerant, fair, balanced, affectionate, be aware of learners' individual differences, be nice but disciplined, should avoid violence towards students, should not threaten the students with grades, should make effective use of time, should be able to evaluate the students objectively, be open to any thought, and should not impose the opinions on students (Gerek, 2006).

The most important quality that needs to be instilled in prospective teachers is a set of attitudes. An attitude, in its broadest definition, is one's stable and judgmental inclination towards a certain person, group, object, event, etc which causes him/her to think, feel or behave in a positive or negative way (Eraslan and Çakıcı, 2011). While explaining the properties of attitude, Sheriff stated that an attitude was not innate but was formed later, it was not temporary but it continued for a while; and that it regulated a person's perception, judgment and use of the objects and the environment, and it gave him/her biasness in relations with people-objects (Tavşancıl, 2005). Çeliköz and Çetin (2004) point out that if prospective teachers develop positive attitudes towards their profession, they will fulfill their duties perfectly, will develop researching and creative thought, will motivate their students easily, and will communicate verbal and non-verbal messages to their students in harmony when they become teachers (Çeliköz and Çetin, 2004; Güneyli and Aslan, 2009).

Purpose

Research studies in relation to determining the attitudes towards teaching were mostly conducted with prospective teachers, and in these studies (Bulut, 2009; Üstün, Erkan and Akman, 2004; Kaya and Büyükkasap, 2005; Oral, 2004; Terzi and Tezci, 2007 and Yüksel, 2004), it was found that prospective teachers had positive attitudes towards the profession. However, teachers-who had been actively practising the profession- were not included in the research of attitudes. Setting out from the idea that attitudes are a changeable (in a positive or negative way) affective property, the attitudes of teachers who were actively practising the profession were studied in this research.

Method and Material

This current research employs the general survey model, one of the descriptive research methods. The study group was composed of 434 teachers, 265 of whom were female teachers and 169 of whom were male teachers, teaching in the general high schools located in the central districts (namely, Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan and Yenimahalle) of Ankara. The “Scale of Attitudes towards Teaching Profession” developed by Çetin (2006) was used as the tool of data collection in this research. The internal consistency coefficient for the overall scale was found to be 0.94. The Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value was found as 0.94. The data obtained were put to computer and were analysed through SPSS 15 package programme. The independent t test was used in the comparison of groups of two while one-directional variance analysis was used in the comparison of groups of more than two. And the Scheffe test was used in order to test the differences.

Results and Discussion

This research was conducted so as to analyse the attitudes displayed by teachers working in general high schools towards teaching profession in terms of a number of variables. The results coming from the research conducted with 434 teachers have revealed that those teachers' attitudes towards the profession differ on gender basis. While there were no significant differences between male and female teachers' scores of attitudes towards teaching profession on the basis of love, there were differences in favour of female teachers in scores on the basis of values, harmony and for the overall scale. Their attitudes towards the profession did not differ on the basis of the years of teaching or the field of teaching. Yet, their attitudes differed according to the order of preferences. It was found that those who had teaching profession among their first five preferences or those who had preferred the job in the 6th to 11th order had more positive attitudes towards the job than those who had preferred teaching in the middle order or in the later in the list of preferences. General high school teachers' attitudes also changed according to their reason for preferring teaching. The attitudes displayed by those who had chosen the job at their will were found to be more positive than the ones displayed by those who had chosen it with others' desire or those who had to choose the job for certain reasons. Those teachers' attitudes towards teaching profession differed on the basis of whether or not being able to participate in cultural activities. Their participating in cultural events brought about positive differences in favour of those who could participate in those events both on the love, values and harmony dimensions, and in the whole scale. The attitudes of the teachers differed according to whether or not they considered quitting the job. The findings showed that there were significant differences in favour of those who considered quitting the job on the love, values and harmony dimensions as well as in the overall scale. The availability of another teacher in the family did not cause a difference on the love sub-dimension and in general attitudes whereas there were differences in favour of those with a family having a teacher on the values and harmony sub-dimensions. The attitudes held by teachers did not differ on the basis of marital status.